ADVOKATFIRMAET NADIM & PARTNERS DA

STEVNING

TIL

OSLO TINGRETT

Oslo, 4. januar 2024

Sak nr.

Saksøker:	**Norges skytterforbund** Postboks 5000 0840 Oslo
Prosessfullmektig:	Advokat Morten Nadim Det juridiske fakultet, UiO
Saksøkt:	**Staten v/ Klima- og miljødepartementet** Postboks 8013 Dep 0030 Oslo
Prosessfullmektig:	Regjeringsadvokaten v/advokat Johanne Løvli Harstad Postboks 8012 Dep. 0030 Oslo

Saken gjelder: Ugyldig vedtak om miljøutbedringer av grunnforhold

1. INNLEDNING

Saken gjelder vedtak med pålegg om opprydding av grunnen i og ved Løvenskiold skytebaner i Bærum kommune. Miljødirektoratet har pålagt Norges Skytterforbund (NSF) å rydde opp i angivelig forurenset grunn i og rundt leirduebanen.

Vedtaket bygger på mangelfull utredning, er mangelfullt begrunnet, bygger på uriktig faktisk grunnlag og mangler hjemmel.

2. PROSESSUELT

Staten har alminnelig verneting i Oslo, jf. tvl. § 4-4 (2).

Varsel i henhold til tvisteloven § 5–2 (1) er sendt 14. november 2023.

Bilag 1: Brev fra advokat Morten Nadim til Klima og Miljødepartementet 14. november 2023

Fraværsdom kreves i lovens tilfelle, jf. tvisteloven § 16–10 (2).

Saksøker begjærer at tingretten settes med fagkyndige meddommere, jf. tvl. 9-12 andre ledd. Saken krever fagkunnskap om miljøforurensninger og hvordan disse kan utbedres. Retten bør settes med meddommere som har slik kompetanse for å ivareta «hensynet til forsvarlig behandling av saken».

3. SAKENS FAKTISKE SIDE

3.1 KORT OM NORGES SKYTTERFORBUND OG LØVENSKIOLDBANEN

Norges Skytterforbund er en paraplyorganisasjon for skytesport i Norge og særforbundet for skyting under Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité. NSF ble stiftet i 1946 etter en sammenslåing av flere forbund, og er i dag internasjonalt tilknyttet International Shooting Sport Federation (ISSF), Den europeiske skytterkonføderasjon (ESC), Nordisk Skytterregion (NSR), FITASC og World Association PPC 1500 (WA1500), se https://www.skyting.no/organisasjon/om-nsf/. ISSF har øvelser innenfor grenene pistol, leirdue og rifle som inngår i OL-programmet. NSF må ikke forveksles med de andre skytterorganisasjonene i Norge, deriblant Det frivillige Skyttervesen.

Løvenskiold skytebane, bedre kjent som Løvenskioldbanen, er Norges største sivile anlegg for skytesport og har eksistert siden 1951, da det ble gitt i gave til NFS av Carl Otto Løvenskiold. Skytebanen brukes daglig av sportsskyttere og jegere fra en rekke lag og foreninger, og brukes i tillegg av Oslo politidistrikt og HMK Garden som hovedtreningsbane for både rifle og pistol.

3.2 SAKSBEHANDLINGEN HOS STATSFORVALTEREN

Fylkesmannen i Oslo og Akershus (nå Statsforvalteren i Oslo og Viken) gjennomførte høsten 2015 en kontroll ved Løvenskiold skytebane i Bærum kommune. Etter kontrollen fikk NSF pålegg om å kartlegge omfang og utbredelse av tungmetallforurensning, samt å vurdere aktuelle avbøtende tiltak mot avrenning og spredning av bly- og metallforurensing fra skytebanen.

Bilag 2: Brev fra Statsforvalteren i Oslo og Viken til NSF, 10. februar 2016

NSF utredet forholdet og sendte 20. august 2016 en kartlegging av tungmetallforurensningen og forslag til mulige tiltak (straks- og langsiktige tiltak) for opprydning av grunnforurensning på leirduebanen til Statsforvalteren i Oslo og Viken (Statsforvalteren).

Bilag 3: Brev fra NSF til Statsforvalteren i Oslo og Viken, 20. august 2016

Statsforvalteren påla deretter NSF den 29. mai 2018 å utarbeide en tiltaksplan for opprydning av forurensning i og rundt leirduebanen ved Løvenskioldbanen.

Bilag 4: Brev fra Statsforvalteren i Oslo og Viken til NSF, 29. mai 2018

Som følge av dette utarbeidet Asplan Viak, på vegne av NSF, et notat om «Renseløsninger for avrenning fra Løvenskioldbanen», som ble sendt til Statsforvalteren 30. november 2018

Bilag 5: Brev fra NSF til Statsforvalteren i Oslo og Viken, 30. november 2018

Statsforvalteren besvarte notatet med brev 9. februar 2019, der det ble fremholdt at statsforvalteren oppfattet de foreslåtte løsningene kun som strakstiltak for å begrense spredningen av forurensning fra nedslagsfeltet til leirduebanen, men at det ikke ble fremsatt noen planer for fjerning av eksisterende forurensning i nedslagsfeltet til leirduebanen. Statsforvalteren ga NSF en ny frist til 26. april 2019 for innsending av en oppdatert tiltaksplan for fjerning av eksisterende forurensing.

Bilag 6: Brev fra Statsforvalteren i Oslo og Viken til NSF, 9. februar 2019

NSF utarbeidet en ny rapport med tiltaksplan og risikovurdering som ble oversendt til Statsforvalteren 13. mai 2019.

Bilag 7: Brev fra NSF til Statsforvalteren i Oslo og Viken, 13. mai 2019

Den 9. desember 2019 påla Statsforvalteren NSF å igangsette strakstiltakene for å redusere tungmetallholdig avrenning fra Løvenskioldbanen.

Bilag 8: Brev fra Statsforvalteren i Oslo og Viken til NSF, 9. desember 2019

NSF gjennomførte strakstiltakene. I brev 4. mars 2020 foreslo NSF noen mulige tiltak for en mer langsiktig sikring mot avrenning fra Løvenskiold skytebane i notatet «Mulige tiltak på Løvenskiold skytebane».

Bilag 9: Brev fra NSF til Statsforvalteren i Oslo og Viken, 4. mars 2020

3.3 TILTAKENE SOM ER GJENNOMFØRT

Etter at NSF hadde gjennomført strakstiltakene ble det utarbeidet en rapport som beskriver virkningene av tiltakene, samt et program for overvåkning av forurensningen.

Bilag 10: Brev fra NSF til Statsforvalteren i Oslo og Viken, 18. oktober 2022

I rapporten kommer det frem at resultatene av strakstiltakene er gode, og at renseeffekten er svært god. Etter NSFs oppfatning var da saken løst og ute av verden.

3.4 NYTT PÅLEGG FRA STATSFORVALTEREN

NSF mottok derfor med overraskelse vedtak 19. mars 2023 som påla NSF å gjennomføre en full utredning av, og utarbeide en detaljert tiltaksplan for, opprydning av forurenset grunn i og rundt leirduebanen på Løvenskioldbanen i Bærum kommune. I vedtaket fremkommer det også at det er NSF som grunneier som må betale for den oppryddingen som Statsforvalteren mener må til.

Bilag 11: Brev fra Statsforvalteren i Oslo og Viken til NSF, 19. mars 2023

NSF påklaget vedtaket til Miljødirektoratet den 3. april 2023. Miljødirektoratet opprettholdt Statsforvalterens vedtak 10. juni 2023.

Bilag 12: Brev fra NSF til Miljødirektoratet, 3. april 2023

Bilag 13: Brev fra Miljødirektoratet til NSF, 10. juni 2023

4. SAKENS RETTSLIGE SIDE

4.1 VEDTAKET MANGLER HJEMMEL

Vedtaket er truffet med henvisning til forurensningsloven § 51. Bestemmelsens overskrift er «pålegg om undersøkelse». Bestemmelsen gir forurensningsmyndighetene hjemmel til å pålegge

«undersøkelser eller lignende tiltak som med rimelighet kan kreves for å» fastslå risiko for forurensning (bokstav a), kartlegge årsaken til forurensning (bokstav b) og kartlegge tiltak som kan motvirke forurensning (bokstav c). Pålegg kan bare gis til den som «har, gjør eller setter i verk noe som fører eller som det er grunn til å tro kan føre til forurensning».

For det første så har NSF for alle praktiske formål avsluttet bruk av blyhagl, så NSF hverken «har, gjør eller setter i verk» noen forurensende aktivitet. Denne er avsluttet.

For det andre har Miljødirektoratet ikke bare pålagt NSF å undersøke den angivelige forurensningen, men også bestemt at NSF må besørge opprydding av denne. I den grad direktoratet kan pålegge NSF plikter med hjemmel i forurensningsloven § 51, er det i høyden å gjøre en undersøkelse. Noen oppryddingsplikt kan ikke hjemles i bestemmelsen. Vedtaket mangler derfor hjemmel og er derfor ugyldig. At mangelfull hjemmel fører til ugyldighet, er sikker rett etter den ulovfestede ugyldighetslæren.

4.2 VEDTAKET ER IKKE TILSTREKKELIG BEGRUNNET

Vedtaket er uansett ugyldig da det mangler tilstrekkelig begrunnelse. Dersom direktoratet mener at det er en annen hjemmel enn forurensningsloven § 51 som er grunnlaget for oppryddingsplikten skulle denne fremkommet av vedtaket, jf. fvl. § 25 første ledd. Det gjør den ikke, og vedtaket lider derfor av en saksbehandlingsfeil. Det alminnelige utgangspunktet er at mangelfulle begrunnelser «kan ha virket bestemmende på vedtakets innhold», og er derfor ugyldige, jf. fvl. § 41.

4.3 UTREDNINGSPLIKTEN ER IKKE OVERHOLDT

Vedtaket bygger også på sviktende faktisk grunnlag da utredningsplikten ikke er overholdt. Den eneste undersøkelsen som er gjort i saken er en kontroll av skytebanen i 2016. Etter dette tidspunktet har hverken Statsforvalteren eller direktoratet foretatt en eneste undersøkelse av grunnforholdene. Dette til tross for at NSF har opplyst at de midlertidige tiltakene fungerer.

Det følger av fvl. § 17 at forvaltningen skal påse at saken er «så godt opplyst som mulig». Dette er ikke tilfelle her. Forvaltningen har ikke gjort en eneste undersøkelse etter at NSF har gjennomført tiltak for å avbøte de problemene som ble avdekket i 2016. Forvaltningen kan ikke bare overlate til NSF å gjøre alle undersøkelser – forvaltningen må selv innhente tilstrekkelig informasjon. Dette er ikke gjort, og vedtaket lider da av en innholdsmangel som fører til ugyldighet, jf. fvl. § 41.

4.4 VEDTAKET BYGGER PÅ URIKTIG FAKTISK GRUNNLAG

Uansett bygger vedtaket på sviktende faktisk grunnlag. Etter at NSF gjennomførte tiltak i 2016 er det ikke lenger noe forurensningsproblem på banen. Grunnen er ikke forurenset slik som forvaltningen mener, og det er uansett uklart hvor mye forurensning det er. Direktoratet har bare forutsatt at forurensningsnivået er på samme nivå som i 2016 – før tiltakene ble gjennomført. Vedtaket bygger derfor på feil faktisk grunnlag og lider av feil som fører til ugyldighet, jf. fvl. § 41.

5. PÅSTAND

På vegne av Norges Skytterforbund legges ned slik

p å s t a n d:

1. Miljødirektoratets vedtak 10. juni 2023 er ugyldig.
2. Staten v/Klima- og miljødepartementet dømmes til å betale til Norges Skytterforbund sakens kostnader.

* * *

Stevningen er lastet opp i Aktørportalen

Oslo, 4. januar 2024

Morten Nadim

_____

Morten Nadim
advokat

OSLO TINGRETT

Dok 2

Advokat Johanne Løvli Harstad
Regjeringsadvokaten
Postboks 8012 Dep. 0030 Oslo

Deres referanse	Vår referanse	Dato
	JUS4212	08.01.2024

Tilsvar
Norges Skytterforbund – Staten v/ Klima og miljødepartementet

Det vises til stevning fra advokat Nadim 4. januar 2024. Staten v/Klima og miljødepartementet gis **tre ukers** frist til å inngi tilsvar**.**

Oslo tingrett

Maria Astrup Hjort

_____

Maria Astrup Hjort
Tingrettsdommer

REGJERINGSADVOKATEN

TILSVAR

TIL

OSLO TINGRETT

Oslo, 29. januar 2024

Sak nr. JUS4212

Saksøker:	**Norges skytterforbund** Postboks 5000 0840 Oslo
Prosessfullmektig:	Advokat Morten Nadim Det juridiske fakultet, UiO
Saksøkt:	**Staten v/ Klima- og miljødepartementet** Postboks 8013 Dep 0030 Oslo
Prosessfullmektig:	Regjeringsadvokaten v/advokat Johanne Løvli Harstad Postboks 8012 Dep. 0030 Oslo

Saken gjelder: Ugyldig vedtak om miljøutbedringer av grunnforhold

1. INNLEDNING

Det vises til brev fra retten 8. januar 2024 med tre ukers tilsvarsfrist. Tilsvaret er inngitt rettidig.

Saken gjelder gyldigheten av Miljødirektoratets vedtak 10. juni 2023 med pålegg om tiltaksplan for opprydding og bekostning av opprydding av miljøforurenset grunn i og rundt leirduebanen på Løvenskiold skytebane i Bærum kommune. Norges Skytterforbund (NSF) påstår at vedtaket er ugyldig, og viser til fire ulike påstandsgrunnlag. Staten må frifinnes for kravet da vedtaket er gyldig.

2. PROSESSUELT

Saken må avvises fordi NSF ikke har rettslig interesse i saken, jf. tvl. § 1-3. Det foreligger ikke slikt «reelt behov» for å få saken avgjort fordi det på nåværende tidspunkt er uklart hva det vil koste å rydde opp i miljøforurensningen. Krav mangler «aktualitet». Staten legger derfor ned prinsipal påstand om avvisning, jf. punkt 5 nedenfor.

Saksøker har begjært at retten settes med fagkyndige meddommere. Staten motsetter seg dette. Saken handler om gyldigheten av et forvaltningsvedtak. Saken har riktig nok noen forurensningsfaglige komponenter, men disse kommer helt i bakgrunnen av de forvaltningsrettslige spørsmålene.

Ved fravær skal saken avvises, jf. tvisteloven § 16–9 (1).

3. SAKENS FAKTISKE SIDE

Saksøkte er enige med saksøker om hovedtrekkene i tidslinjen fra stevningen, men saksøkers fremstilling gir ikke et fullstendig dekkende bilde av saksbehandlingen. Saksøkte nøyer seg med å kommentere disse forholdene.

Det stemmer ikke at Statsforvalteren ikke har gjort undersøkelser av grunnen etter tiltakene ble gjort i 2016. På bakgrunn av korrespondansen mellom partene og de rapporter som var utarbeidet i saken frem til NSFs brev 18. oktober 2022, innhentet Statsforvalteren en ekstern analyse. Statsforvalteren engasjerte Det Norske Veritas (DNV), som gjennomgikk rapportene i saken, og vurderte tiltakene som NSF hadde gjort. På bakgrunn av dette var det etter DNVs oppfatning grunn til å mistenke alvorlig forurensning i grunnen.

Bilag 1: Rapport fra DNV om forurensning i grunnen, 15. februar 2023

På bakgrunn av denne rapporten mente Statsforvalteren at vilkårene i forurensningsloven § 51 var oppfylt, og påla derfor NSF å utrede grunnen, foreslå tiltak, og til slutt gjennomføre tiltak som fjernet forurensningen.

4. SAKENS RETTSLIGE SIDE

4.1 VEDTAKET HAR TILSTEKKELIG HJEMMEL

Forurensningsloven § 51 gir forurensningsmyndighetene hjemmel til å pålegge den som driver en forurensende virksomhet å undersøke forholdene. Pliktsubjektet er den som «har, gjør eller setter i verk» noe som fører til eller som det er grunn til å tro kan føre til forurensning. Det er altså ikke bare nåtidige forhold, men også fortidige forhold som skal undersøkes. I tillegg kreves det ikke mer enn at det er «grunn til å tro» at aktiviteten medfører forurensning.

NSF har gjennom flere tiår drevet en skytebane der det frem til nylig har vært skutt med blyhagl. Bly i så store konsentrasjoner er det «grunn til å tro» kan medføre forurensning på grunnforhold, nærliggende vassdrag og naturen rundt skytebanen. Dette må være mer enn tilstrekkelig til at lovens vilkår er oppfylt.

Forurensningsloven § 51 gir hjemmel til å pålegge både «undersøkelser» og «lignende tiltak». I dette ligger det klart at dersom undersøkelsen avdekker forurensning så kan det pålegges opprydding. Vedtaket mangler ikke hjemmel.

4.2 VEDTAKET ER TILSTREKKELIG BEGRUNNET

Som nevnt i punkt 4.1 bygger vedtaket bare på forurensningsloven § 51. Denne bestemmelsen er det vist til i vedtaket, og det er tilstrekkelig til å oppfylle kravet i fvl. § 25 første ledd. NSF er en profesjonell organisasjon, så det kan ikke stilles strenge krav til i hvor stor grad direktoratet måtte forklare reglene vedtaket bygger på. NSF ble i tilstrekkelig grad satt «i stand til å forstå vedtaket», når vedtaket henviste til § 51.

4.3 UTREDNINGSPLIKTEN ER OVERHOLDT

Utredningsplikten er overholdt. Statsforvalteren engasjerte DNV som utarbeidet en rapport der det ble konkludert med høy grad av sannsynlighet at det var forurensning i grunnen. Når forurensningsloven bare krevet at det er «grunn til å tro», må en slik rapport være mer enn nok grunnlag for at utredningsplikten er overholdt.

Forurensningslovens system taler også mot en streng utredningsplikt i disse tilfellene. Bestemmelsen gir jo nettopp direktoratet hjemmel til å pålegge NSF å utrede spørsmålet.

4.4 VEDTAKET BYGGER PÅ RIKTIG FAKTISK GRUNNLAG

Vedtaket trenger ikke å bygge på en faktisk beskrivelse av forurensningsnivået, det holder med en mistanke. Det er denne mistanken vedtaket bygger på. Det er altså ingen sviktende faktiske grunnlag i saken. Det kreves ikke full klarhet i forurensningsnivået, det holder at det er «grunn til å tro», jf. forurensningsloven § 51.

4.5 UANSETT IKKE FEIL SOM FØRER TIL UGYLDIGHET

Uansett medfører ikke noen av de påberopte feil ugyldighet. De forhold som NSF har påberopt er ikke, hverken hver for seg eller samlet, forhold som «kan ha virket bestemmende» på vedtaket. Det er klart at grunnen har vært forurenset, det har også NSF erkjent, at det fremdeles er «grunn til å tro» dette er helt klart. En noe mangelfull begrunnelse eller utredning endrer ikke på dette og kan derfor ikke ha virket inn på vedtakets innhold. Vedtaket er derfor uansett ikke ugyldig, jf. fvl. § 41 og den ulovfestede ugyldighetslæren.

5. PÅSTAND

På vegne av staten v/Klima- og miljødepartementet legges ned slik

p å s t a n d:

Prinsipalt:

1. Saken avvises.

Subsidiært:

2. Staten v/Klima- og Miljødepartementet frifinnes

For alle tilfeller:

3. Norges Skytterforbund dømmes til å betale til Staten v/Klima- og miljødepartementet sakens kostnader.

* * *

Tilsvaret er lastet opp i Aktørportalen

Oslo, 29. januar 2024

Johanne Løvli Harstad

_____

Johanne Løvli Harstad
Advokat

OSLO TINGRETT

[skriv avgjørelsesform her]

Avsagt	7. februar 2024 i Oslo tingrett
Sak nr.:	JUS4212
Dommer:	[sett inn ditt navn]
Saken gjelder:	Ugyldig vedtak om miljøutbedringer av grunnforhold

Norges Skytterforbund	Advokat Morten Nadim
mot	
Staten v/Klima- og miljødepartementet	Advokat Johanne Løvli Harstad

Ingen begrensninger i adgangen til offentlig gjengivelse

[SKRIV AVGJØRELSESFORM HER]

Saken gjelder ugyldig vedtak om miljøutbedringer av grunnforhold.

Sakens bakgrunn

Den 4. januar 2024 innga saksøkeren stevning hvor det ble fremmet krav om at Miljødirektoratets vedtak 10. juni 2023 er ugyldig. Det ble i stevningen begjært at retten skal settes med fagkyndige meddommere.

I tilsvar 29. januar 2024 anførte Staten v/Klima- og miljødepartementet prinsipalt at saken skal avvises under henvisning til at det ikke foreligger noe «reelt behov» for å få saken avklart nå. Staten motsatte seg uansett at retten skulle settes med fagkyndige meddommere.

Saksøkers påstandsgrunnlag

Saken må fremmes. Vedtaket er truffet, så det er klart at NSF har et «reelt behov» for å få saken avgjort nå. Det kan ikke være avgjørende at omfanget av NSFs forpliktelse ikke er kartlagt på nåværende tidspunkt, men først blir klart etter det er gjennomført en utredning.

Saksøker begjærer at tingretten settes med fagkyndige meddommere, jf. tvl. 9-12 andre ledd. Saken krever fagkunnskap om miljøforurensninger og hvordan disse kan utbedres. Retten bør settes med meddommere som har slik kompetanse for å ivareta «hensynet til forsvarlig behandling av saken».

Saksøker har lagt ned påstand om at saken skal fremmes og at retten skal settes med fagkyndige meddommere.

Saksøktes påstandsgrunnlag

Saken må avvises fordi NSF ikke har rettslig interesse i saken, jf. tvl. § 1-3. Det foreligger ikke slikt «reelt behov» for å få saken avgjort fordi det på nåværende tidspunkt er uklart hva det vil koste å rydde opp i miljøforurensningen. Krav mangler «aktualitet».

Det er ikke behov for at retten settes med fagkyndige meddommere. Saken handler om gyldigheten av et forvaltningsvedtak, og behovet for fagkyndighet er i beste fall minimalt. Saken har riktig nok noen forurensningsfaglige komponenter, men disse kommer helt i bakgrunnen av de forvaltningsrettslige spørsmålene. Det er tilstrekkelig med en juridisk dommer for å ivareta «hensynet til forsvarlig behandling av saken».

Staten legger prinsipalt ned påstand om avvisning, og uansett legges det ned påstand om at begjæringen om fagkyndige meddommere forkastes.

Retten bemerker

[skriv inn herfra – maks 1250 egne ord]

SLUTNING

[skriv slutningen her]

Retten hevet

_____

[sett inn ditt navn]

PROSESSKRIV

TIL

OSLO TINGRETT

Oslo, 20. februar 2024

Sak nr. JUS4212

Saksøker:	**Norges skytterforbund** Postboks 5000 0840 Oslo
Prosessfullmektig:	Advokat Morten Nadim Det juridiske fakultet, UiO
Saksøkt:	**Staten v/ Klima- og miljødepartementet** Postboks 8013 Dep 0030 Oslo
Prosessfullmektig:	Regjeringsadvokaten v/advokat Johanne Løvli Harstad Postboks 8012 Dep. 0030 Oslo
Saksøkt nr. 2:	**Bærum kommune v/ordføreren** Postboks 700 1304 Sandvika
Prosessfullmektig	Ukjent på nåværende tidspunkt

Saken gjelder: Ugyldig vedtak om miljøutbedringer av grunnforhold

1. INNLEDNING

Det vises til avgjørelse fra Oslo tingrett 7. februar 2024 der saken ble fremmet og det ble avgjort at retten ikke skal settes med fagkyndige meddommere. Partene har frafalt retten til å anke, jf. tvl. § 29-6. I dette prosesskrivet vil saksøker legge frem et nytt bevis, begjære deling av saken, samt trekke inn Bærum kommune som ansvarlig eller medansvarlig for eventuelle utgifter saksøker blir pålagt.

2. NYTT BEVIS

I samtale med saksbehandler i Statsforvalteren i Oslo og Viken, saksbehandler Johnsen, fikk langvarig medlem i NSF, Granli, vite at Johnsen – som var saksbehandler under behandlingen av saken hos Statsforvalteren – var sterk motstander av skytebanen. Han bor ikke langt unna og misliker sterkt lyden fra skytebanen. Dessuten mente han også at skytebanen var et forferdelig naturinngrep i den vakre Bærumsmarka, og skytebanen burde etter hans mening eksproprieres. Granli tok opp samtalen med Johnsen, og opptaket tilbys som bevis.

Bilag 1: Opptak av samtale mellom Granli og Johnsen, 10. februar 2024

3. DELING

Etter NSFs oppfatning er det hensiktsmessig med en oppdeling, slik at spørsmålet om undersøkelsesplikt og begrunnelsesplikt behandles først. Disse forholdene vedgår bare rene forvaltningsrettslige prosessuelle spørsmål som krever lite bevisførsel og som alene kan avgjøre spørsmålet. Etter NSFs syn er dette potensielt svært ressursbesparende.

4. BÆRUM KOMMUNE ER MEDANSVARLIG FOR KOSTNADENE

For det tilfellet at vedtaket ikke blir kjent ugyldig mener NSF at Bærum kommune må holdes ansvarlig eller medansvarlig for de kostnader NSF måtte få som følge av vedtaket.

Det er Bærum kommune, som reguleringsmyndighet, som har tillatt drift av skytebanen i alle år, uten at kommunen har pålagt NSF noen særskilte tiltak i forbindelse med forurensning. Som ansvarlig regulerende myndighet må kommunen være ansvarlig for å utbedre eventuelle forurensninger i grunnen – enten alene eller som medansvarlig for kostnadene.

I denne omgang nøyer NSF seg med å begjære at Bærum kommune tillates å trekkes inn i saken. NSF vil komme nærmere tilbake til det detaljerte kravet i et senere prosesskriv dersom kommunen tillates å bli trukket inn i saken.

5. PÅSTAND

På vegne av Norges Skytterforbund legges ned slik endret

p å s t a n d:

Prinsipalt

1. Miljødirektoratets vedtak 10. juni 2023 er ugyldig.

Subsidiært

2. For det tilfellet at vedtaket er gyldig er Bærum kommune ansvarlig for de kostnader Norges Skytterforbund har for å oppfylle vedtaket.

For alle tilfeller

3. Staten v/Klima- og miljødepartementet og Bærum kommune dømmes til å betale til Norges Skytterforbund sakens kostnader.

* * *

Stevningen er lastet opp i Aktørportalen

Oslo, 20. februar 2024

Morten Nadim

_____

Morten Nadim
advokat

REGJERINGSADVOKATEN

PROSESSKRIV

TIL

OSLO TINGRETT

Oslo, 23. februar 2024

Sak nr. JUS4212

Saksøker:	**Norges skytterforbund** Postboks 5000 0840 Oslo
Prosessfullmektig:	Advokat Morten Nadim Det juridiske fakultet, UiO
Saksøkt:	**Staten v/ Klima- og miljødepartementet** Postboks 8013 Dep 0030 Oslo
Prosessfullmektig:	Regjeringsadvokaten v/advokat Johanne Løvli Harstad Postboks 8012 Dep. 0030 Oslo
Saksøkt nr. 2:	**Bærum kommune v/ordføreren** Postboks 700 1304 Sandvika
Prosessfullmektig	Ukjent på nåværende tidspunkt

Saken gjelder: Ugyldig vedtak om miljøutbedringer av grunnforhold

1. BEVISET MÅ AVSKJÆRES

Det følger av tvl. § 22-7 retten i «særlige tilfeller [kan] nekte føring av bevis som er skaffet til veie på utilbørlig måte». NSF har tilbudt et lydopptak der en saksbehandler hos Statsforvalteren uttaler seg om saken. Lydopptaket er tatt av et medlem i NSF, som utga seg for å være en annen. Granli oppsøkte Johnsen hjemme og presenterte seg med et annet navn og sa at hun var i styret i velforeningen og at hun gikk dør til før for å høre hva folk syntes om skytebanen.

Lydopptaket er både gjort i skjul og ved hjelp av løgnaktige metoder. Beviset må derfor avskjæres.

2. BÆRUM KOMMUNE KAN IKKE TREKKES INN I SAKEN

Etter Statens syn er det ikke mulig å trekke inn Bærum kommune i saken. Et eventuelt krav NSF mener å måtte få mot kommunen må behandles i en egen sak, og Staten kan ikke se at det er noen hjemmel i prosesslovgivningen for å trekke inn Bærum kommune i denne saken.

3. DELES KAN IKKE TILLATES

Det er ikke hensiktsmessig med oppdeling slik saksøkte foreslår. Det er nær sammenheng mellom alle spørsmålene i saken, og staten kan ikke se at det er hverken effektivt eller potensielt ressursbesparende med slik deling NSF begjærer.

4. PÅSTAND

På vegne av staten v/Klima- og miljødepartementet legges ned slik

p å s t a n d:

1. Lydopptaket av Johnsen tillates ikke fremlagt som bevis.
2. Bærum kommune kan ikke trekkes inn i saken.
3. Begjæringen om deling tas ikke til følge.

* * *

Tilsvaret er lastet opp i Aktørportalen

Oslo, 23. februar 2024

Johanne Løvli Harstad

_____

Johanne Løvli Harstad
Advokat

OSLO TINGRETT

Dok 7

Til studenter som tar eksamen i JUS4212

Deres referanse	Vår referanse	Dato
	JUS4212	01.03.2024

Innkalling til muntlig forhandling om prosessuelle spørsmål
Norges Skytterforbund – Staten v/Klima og miljødepartementet

Det vises til prosesskriv 20. februar 2024 fra Norges Skytterforbund og prosesskriv 23. februar 2024 fra Staten v/Klima og miljødepartementet, der tre prosessuelle spørsmål reises.

- Staten motsetter seg fremleggelse av lydopptaket av saksbehandler Johnsen
- Staten motsetter seg at Bærum kommune trekkes inn i saken
- Staten motsetter seg deling

Retten finner det hensiktsmessig å behandle de prosessuelle spørsmålene i muntlig rettsmøte, og innkaller til dette den **19. mars 2024**. Retten viser til tvl. § 9-6 fjerde ledd.

Oppgaveinformasjon:
Hver kursundergruppe fordeler spørsmålene mellom seg. Kursundergruppene prosederer alle spørsmålene samlet i prosedyreøvelsen som vil bli avholdt 5. og 6. september. Til muntlig eksamen kan hver enkelt student velge fritt fra de seks mulige prosedyrene.

	NSF	**Staten**
Bevis	Spørsmål 1	Spørsmål 4
Trekke inn kommunen	Spørsmål 2	Spørsmål 5
Deling	Spørsmål 3	Spørsmål 6

Oslo tingrett

Maria Astrup Hjort

_____

Maria Astrup Hjort
Tingrettsdommer

OSLO TINGRETT

BESLUTNING

Avsagt	22. mars 2024 i Oslo tingrett
Sak nr.:	JUS4212
Dommer:	Maria Astrup Hjort
Saken gjelder:	Ugyldig vedtak om miljøutbedringer av grunnforhold

Norges Skytterforbund	Advokat Morten Nadim
mot	
Staten v/Klima- og miljødepartementet	Advokat Johanne Løvli Harstad

Ingen begrensninger i adgangen til offentlig gjengivelse

BESLUTNING

Saken gjelder ugyldig vedtak om miljøutbedringer av grunnforhold.

Sakens bakgrunn

Den 4. januar 2024 innga saksøkeren stevning hvor det ble fremmet krav om at Miljødirektoratets vedtak 10. juni 2023 er ugyldig. Det ble i stevningen begjært at retten skal settes med fagkyndige meddommere.

I tilsvar 29. januar 2024 anførte Staten v/Klima- og miljødepartementet prinsipalt at saken skal avvises under henvisning til at det ikke foreligger noe «reelt behov» for å få saken avklart nå. Staten motsatte seg uansett at retten skulle settes med fagkyndige meddommere.

Retten kom i avgjørelse 7. februar 2024 til at saken skulle fremmes og at retten ikke skulle settes med fagkyndige meddommere. Avgjørelsen ble umiddelbart rettskraftig da partene frafalt retten til å anke, jf. tvl. § 29-6.

I prosesskriv 20. februar 2024 la Norges Skytterforbund (NSF) frem ytterligere bevis, begjærte deling og trakk inn Bærum kommune som ansvarlig for kostnadene NSF får dersom de ikke skulle få medhold i sitt krav om at vedtaket er ugyldig. Staten v/Klima- og miljødepartementet motsatte seg dette. Den 19. mars 2024 ble det avhold muntlige forhandlinger om de tre spørsmålene, jf. tvl. § 9-6 fjerde ledd.

Retten bemerker

Retten er kommet til at beviset skal tillates ført da det etter rettens vurdering ikke er hjemmel for bevisavskjæring av det aktuelle lydopptaket.

Retten er videre kommet til at deling ikke er hensiktsmessig.

Endelig er retten kommet til at det ikke finnes hjemmel for å bringe Bærum kommune inn i saken.

SLUTNING

1. Lydopptaket tillates ført som bevis.
2. Begjæringen om deling tas ikke til følge.
3. Bærum kommune trekkes ikke inn i sak JUS4212.

Retten hevet

_____

Maria Astrup Hjort

OSLO TINGRETT

DOM

Avsagt	10. juni 2024 i Oslo tingrett
Sak nr.:	JUS4212
Dommer:	Maria Astrup Hjort
Saken gjelder:	Ugyldig vedtak om miljøutbedringer av grunnforhold

Norges Skytterforbund	Advokat Morten Nadim
mot	
Staten v/Klima- og miljødepartementet	Advokat Johanne Løvli Harstad

Ingen begrensninger i adgangen til offentlig gjengivelse

DOM

Saken gjelder ugyldig vedtak om miljøutbedringer av grunnforhold.

Sakens bakgrunn

Den 4. januar 2024 innga saksøkeren stevning hvor det ble fremmet krav om at Miljødirektoratets vedtak 10. juni 2023 er ugyldig. Det ble i stevningen begjært at retten skal settes med fagkyndige meddommere.

I tilsvar 29. januar 2024 anførte Staten v/Klima- og miljødepartementet prinsipalt at saken skal avvises under henvisning til at det ikke foreligger noe «reelt behov» for å få saken avklart nå. Staten motsatte seg uansett at retten skulle settes med fagkyndige meddommere.

Retten kom i avgjørelse 7. februar 2024 til at saken skulle fremmes og at retten ikke skulle settes med fagkyndige meddommere.

I prosesskriv 20. februar 2024 la Norges Skytterforbund (NSF) frem ytterligere bevis, begjærte deling og trakk inn Bærum kommune som ansvarlig for kostnadene NSF får dersom de ikke skulle få medhold i sitt krav om at vedtaket er ugyldig. Staten v/Klima- og miljødepartementet motsatte seg dette. Den 19. mars 2024 ble det avhold muntlige forhandlinger om de tre spørsmålene, jf. tvl. § 9-6 fjerde ledd. Retten avgjorde i beslutning 23. mars 2023 at beviset skulle tillates ført, at begjæringen om deling ikke førte frem og at Bærum kommune ikke kunne trekkes inn i saken.

Hovedforhandling ble holdt i Oslo tinghus fra 27. til 31. mai 2024. Styreleder i NSF møtte med sin prosessfullmektig og avga forklaring. Departementsråden møtte på vegne av Staten v/Klima og Miljødepartementet med sin prosessfullmektig. Det ble ført vitner og foretatt slik dokumentasjon som fremgår av rettsboken.

Saksøkers påstandsgrunnlag

Forurensningsloven § 51 gir ikke forurensningsmyndighetene hjemmel til å pålegge NSF hverken undersøkelser eller tiltak.

For det første så har NSF for alle praktiske formål avsluttet bruk av blyhagl, så NSF hverken «har, gjør eller setter i verk» noen forurensende aktivitet. Denne er avsluttet.

Forurensningsloven § 51 omtaler uansett bare undersøkelser. Noen oppryddingsplikt kan ikke hjemles i bestemmelsen. Vedtaket mangler derfor hjemmel og er derfor ugyldig.

Vedtaket er uansett ugyldig da det mangler tilstrekkelig begrunnelse. Det fremkommer ikke hvilken eller hvilke rettsregler direktoratet bygger på når NSF pålegges å rydde opp i forurensningen. Vedtaket lider derfor av en saksbehandlingsfeil. Det alminnelige utgangspunktet er at mangelfulle begrunnelser «kan ha virket bestemmende på vedtakets innhold», og er derfor ugyldige, jf. fvl. § 41.

Utredningsplikten er ikke overholdt. Den eneste undersøkelsen som er gjort i saken er en kontroll av skytebanen i 2016. Etter dette tidspunktet har hverken Statsforvalteren eller direktoratet foretatt en eneste undersøkelse av grunnforholdene. Saken er derfor ikke «så godt opplyst som mulig», jf. fvl. § 17, og vedtaket lider da av en innholdsmangel som fører til ugyldighet, jf. fvl. § 41.

Uansett bygger vedtaket på sviktende faktisk grunnlag. Etter at NSF gjennomførte tiltak i 2016 er det ikke lenger noe forurensningsproblem på banen. Grunnen er ikke forurenset slik som forvaltningen mener, og det er uansett uklart hvor mye forurensning det er. Direktoratet har bare forutsatt at

forurensningsnivået er på samme nivå som i 2016 – før tiltakene ble gjennomført. Vedtaket bygger derfor på feil faktisk grunnlag og lider av feil som fører til ugyldighet, jf. fvl. § 41.

Saksøktes påstandsgrunnlag

Forurensningsloven § 51 gir forurensningsmyndighetene hjemmel til å pålegge den som driver en forurensende virksomhet å undersøke forholdene. Pliktsubjektet er den som «har, gjør eller setter i verk» noe som fører til eller som det er grunn til å tro kan føre til forurensning. Det er altså ikke bare nåtidige forhold, men også fortidige forhold som skal undersøkes. I tillegg kreves det ikke mer enn at det er «grunn til å tro» at aktiviteten medfører forurensning.

Forurensningsloven § 51 gir hjemmel til å pålegge både «undersøkelser» og «lignende tiltak». I dette ligger det klart at dersom undersøkelsen avdekker forurensning så kan det pålegges opprydding. Vedtaket mangler ikke hjemmel.

Det er ikke mangler ved begrunnelsen. Vedtaket bygger på forurensningsloven § 51, og det er denne bestemmelsen det er vist til i vedtaket, Kravet i fvl. § 25 første ledd er oppfylt. NSF har vært «i stand til å forstå vedtaket», når vedtaket henviste til § 51.

Utredningsplikten er overholdt. Når forurensningsloven bare krever at det er «grunn til å tro», må utredingen til DNV være mer enn nok grunnlag for at utredningsplikten er overholdt.

Vedtaket trenger ikke å bygge på en faktisk beskrivelse av forurensningsnivået, det holder med en mistanke. Det er denne mistanken vedtaket bygger på, og en mistanke er nok, jf. ordlyden «grunn til å tro», jf. forurensningsloven § 51.

Uansett medfører ikke noen av de påberopte feil ugyldighet. De forhold som NSF har påberopt er ikke, hverken hver for seg eller samlet, forhold som «kan ha virket bestemmende» på vedtaket. Vedtaket er derfor uansett ikke ugyldig, jf. fvl. § 41 og den ulovfestede ugyldighetslæren.

Retten bemerker

Retten har kommet til at vedtaket er ugyldig. Etter rettens syn er begrunnelsen mangelfull, utredningsplikten er ikke overholdt, og det mangler forhåndsvarsel etter fvl. § 16.

Det følger av fvl. § 25 første ledd at det skal vises til de rettsregler som vedtaket bygger på. I tillegg kreves det at begrunnelsen skal sette den vedtaket gjelder «i stand til å forstå vedtaket». Direktoratet har bare henvist til forurensningsloven § 51 uten å gi en nærmere forklaring av bestemmelsen. Selv om NSF er en stor og profesjonell organisasjon, er vedtaket svært inngripende, hvilket stiller strengere krav til begrunnelsen, jf. Rt. 1981 s. 745 (Isene), Rt. 2000 s. 1056 og Rt. 2011 s. 111 avsnitt 50 og 51. Denne strenge plikten er ikke overholdt med bare en enkel henvisning til hvilken lovbestemmelsen vedtaket bygger på.

Retten mener også at direktoratet ikke har overholdt utredningsplikten. Det følger av fvl. § 17 at «[f]orvaltningsorganet skal påse at saken er så godt opplyst som mulig». I dette ligger det ikke et krav til at forvaltningsorganet skal ha gjort alt som er teoretisk mulig for å opplyse saken, men det er likevel et strengt krav. Direktoratet har riktig nok engasjert Det Norske Veritas til å skrive en rapport, men har ikke siden 2016 foretatt noen kontroll eller undersøkelser fysisk på skytebanen. Etter rettens syn er dette mangelfullt.

Statsforvalteren og direktoratet har bedt NSF om å undersøke enkelte forhold ved grunnen, men etter rettens syn kan ikke forvaltningen oppfylle sin undersøkelsesplikt i slike saker bare ved å

pålegge en rekke kostbare og kompliserte undersøkelser på den som er mulig gjenstand for et så inngripende vedtak. Kravene i fvl. § 17 er slik retten ser det ikke møtt.

Retten bemerker også at det ikke er sendt forhåndsvarsel etter fvl. § 16. Denne bestemmelsen skal ivareta kontradiksjonen i forvaltningsprosessen, og gir forvaltningsorganet en plikt til å sørge for at den som et vedtak skal rette seg mot, skal ha mulighet til å uttale seg om dette på forhånd.

Da NSF sendte brev til Statsforvalteren 18. oktober 2022 ble det også oversendt en rapport som viste at NSF nå mente at problemet var løst. I prosessen frem til dette hadde det ikke vært tale om å gjennomføre en slik omfattende undersøkelse og utbedring som ble pålagt NSF i vedtaket fra Statsforvalteren 19. mars 2023. Vedtaket bygget også på en rapport som NSF aldri fikk mulighet til å kommentere eller imøtegå. Dette er etter rettens syn i strid med regelen om forhåndsvarsel i fvl. § 16.

Vedtaket lider av flere feil som etter rettens syn klart «kan ha virket bestemmende» på vedtakets innhold, jf. fvl. § 41. Vedtaket er derfor ugyldig.

Da retten har kommet til at vedtaket er ugyldig basert på disse tre forholdene finner ikke retten grunn til å gå nærmere inn på hverken hjemmelsspørsmålet eller forvaltningens vurdering av de faktiske forhold.

NSF har vunnet saken, og har etter tvisteloven § 20-2 første ledd krav på full erstatning for sine sakskostnader.

Retten har vurdert, men kan ikke se at det foreligger tungtveiende grunner som gjør det rimelig helt eller delvis å frita Staten fra sakskostnadsansvaret etter § 20-2 tredje ledd. Retten har ikke vært i tvil om resultatet, jf. § 20-2 tredje ledd bokstav a. De andre vilkårene i bokstav a til c er heller ikke oppfylt.

NSF har fremlagt sakskostnadsoppgave på til sammen 900 000 kroner inkludert merverdiavgift, som i sin helhet omfatter salær. Retten finner at sakskostnadene har vært «nødvendige», jf. tvl. § 20-5 og skal derfor tilkjennes fullt ut.

SLUTNING

1. Miljødirektoratets vedtak 10. juni 2023 er ugyldig.
2. I sakskostnader betaler Staten v/Klima- og miljødepartementet 900 000 – nihundretusen – kroner til Norges Skytterforbund innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av denne dom.

Retten hevet

_____

Maria Astrup Hjort

REGJERINGSADVOKATEN

ANKE

TIL

BORGARTING LAGMANNSRETT

Oslo, 21. august 2024

Oslo tingretts sak nr. JUS4212

Ankepart:	**Staten v/ Klima- og miljødepartementet** Postboks 8013 Dep 0030 Oslo
Prosessfullmektig:	Regjeringsadvokaten v/advokat Johanne Løvli Harstad Postboks 8012 Dep 0030 Oslo
Ankemotpart:	**Norges skytterforbund** Postboks 5000 0840 Oslo
Prosessfullmektig:	Advokat Morten Nadim Det juridiske fakultet, UiO

Saken gjelder: Ugyldig vedtak om miljøutbedringer av grunnforhold

1. INNLEDNING

Oslo tingrett avsa dom 10. juni 2024 med slutning:

1. Miljødirektoratets vedtak 10. juni 2023 er ugyldig.
2. I sakskostnader betaler Staten v/Klima- og miljødepartementet 900 000 – nihundretusen – kroner til Norges Skytterforbund innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av denne dom.

Staten v/Klima- og miljødepartementet anker dommen.

Saken gjelder Miljødirektoratets vedtak 10. juni 2023 som påla Norges Skytterforbund (NSF) å gjennomføre en undersøkelse av blyforurensning i grunnen på Løvenskiold skytebane samt å utbedre den forurensningen som ble oppdaget.

Tingretten konkluderte med at vedtaket led av saksbehandlingsfeil, og at det av den grunn var ugyldig.

Anken gjelder saksbehandlingsfeil da tingretten bygger sin avgjørelse på et påstandsgrunnlag som ikke var påberopt, jf. tvl. § 11-2

2. MANGLENDE FORHÅNDSVARSEL VAR IKKE ANFØRT

Tingretten har kommet til at det var en saksbehandlingsfeil at det ikke var sendt forhåndsvarsel etter fvl. § 16. Manglende forhåndsvarsel var ikke påberopt i hverken stevningen eller andre prosesskriv fra NSF, og avgjørelsen er derfor ikke bygget på de «påstandsgrunnlag som er påberopt».

Det ble riktig nok noe bevisførsel rundt dette under hovedforhandlingen da NSFs prosessfullmektig i sin saksfremstilling tok opp at vedtaket hadde kommet overraskende på NSF som trodde saken var avgjort etter de midlertidige tiltakene var gjennomført og dokumentert til Statsforvalteren.

Spørsmålet ble imidlertid ikke behandlet i prosedyren til NSF, og det ble bare kort bemerket fra staten i prosedyren at «den grundige prosessen i forkant av vedtaket viser at kontradiksjonen er ivaretatt».

Tingrettens dom lider av en saksbehandlingsfeil, og det «er nærliggende at feilen kan ha hatt betydning for» tingrettens avgjørelse, jf. tvl. § 29-21 første ledd, og tingrettens dom skal derfor oppheves, jf. tvl. § 29-23 tredje ledd første punktum.

3. PÅSTAND

På vegne av staten v/Klima- og miljødepartementet legges ned slik

p å s t a n d:

1. Tingrettens dom oppheves
2. Staten v/Klima- og miljødepartementet tilkjennes sakskostnader for lagmannsretten

* * *

Tilsvaret er lastet opp i Aktørportalen

Oslo, 21. august 2024

Johanne Løvli Harstad

_____

Johanne Løvli Harstad
Advokat

BORGARTING LAGMANNSRETT

Dok 2

Studenter som tar eksamen i JUS4212

Deres referanse	Vår referanse	Dato
	JUS4212LR	23.08.2024

Anketilsvarsfrist
Staten v/ Klima og miljødepartementet – Norges Skytterforbund

Det vises til anke fra advokat Harstad 21. august 2024. Staten v/Klima og miljødepartementet gis **tre ukers** frist til å inngi anke**.**

Borgarting lagmannsrett

Randi Svensson

_____

Randi Svensson
Lagmann

ANKETILSVAR

TIL

BORGARTING LAGMANNSRETT

Oslo, 13. september 2024

Sak nr. JS4212LR

Ankepart:	**Staten v/ Klima- og miljødepartementet** Postboks 8013 Dep 0030 Oslo
Prosessfullmektig:	Regjeringsadvokaten v/advokat Johanne Løvli Harstad Postboks 8012 Dep 0030 Oslo
Ankemotpart:	**Norges Skytterforbund** Postboks 5000 0840 Oslo
Prosessfullmektig:	Stud. jur. [sett inn ditt navn] Det juridiske fakultet, UiO

Saken gjelder: Ugyldig vedtak om miljøutbedringer av grunnforhold

1. OVERSKRIFT

[Fyll ut herfra, maksimalt 750 ord]

2. PÅSTAND

På vegne av Norges Skytterforbund legges ned slik

p å s t a n d:

1.

2.

* * *

Anketilsvaret er lastet opp i Aktørportalen.

Oslo, 13. september 2024

_____

[sett inn navn her]
Stud. jur.